L-ISPIRAZZJONI TAL-BIBBJA

Marcello Ghirlando

Li kieku kellna niddeskrivu b'mod sempliċi xi tfisser l-ispirazzjoni tal-Bibbja, nistgħu ngħidu bla tlaqliq ta' xejn li fl-Iskrittura Mqaddsa għandna l-Kelma ta' Alla li tiġi miktuba fi kliem il-bnedmin. Kelmet Alla f'kitbiet il-bniedem.

Imma x'irridu nfissru meta ngħidu li l-Bibbja fiha l-kelma mnebbħa minn Alla? Jew li l-Iskrittura Mqaddsa nkitbet taħt l-ispirazzjoni ta' l-Ispirtu s-Santu? Ħafna minna, meta nisimgħu l-kelma 'ispirazzjoni', tista' tiġina x-xbieha ta' Alla li qed ilissen il-kliem tiegħu f'widnejn l-awtur sagru jew ta' anġlu tal-Mulej li qed jiddetta kliem divin lill-awtur sagru. Barra minn hekk, mhux l-ewwel darba li nużaw il-kelma 'ispirazzjoni' biex nitkellmu minn xi biċċa mużika jew opra ta' arti. Per eżempju nistgħu ngħidu li Beethoven kien ispirat meta kiteb il-ħames Sinfonija, jew li Michelangelo kien ispirat meta pproduċa l-istatwa tal-Pietà. Huwa veru li dawn l-artisti kellhom doni speċjali u nistgħu tabilħaqq ngħidu li kienu artisti ispirati. Imma filwaqt li dawn l-artisti użaw id-doni ta' Alla biex jipproduċu l-arti sublime tagħhom, l-ispirazzjoni ta' l-Iskrittura hija xi ħaġa għal kollox differenti. Aħna ma nqimux il-Bibbja għaliex hija opra letterarja kbira imma għaliex nemmnu li fiha hemm l-istess Kelma ta' Alla.

Fil-fatt ħafna mit-testi li nsibu fl-Iskrittura huma opri letterarji sbieħ: bizżejjed inżommu quddiem għajnejna l-poeżija profetika tal-Profeta Iżaija, poeżija li tħabbatha ma' dik ta' l-aqwa kittieba u poeti, bħalma seta' kien Shakespeare jew Dun Karm. Imma Iżaija kien ispirat b'mod li ma kenux la Shakespeare u lanqas Dun Karm. Anke jekk Iżaija kien poeta pessmu, il-profeziji tiegħu xorta kienu jkunu kelma ta' Alla. Li kieku San Luqa u San Pawl kienu kittieba li jiktbu b'żbalji grammatikali kbar, xorta waħda l-kitbiet tagħhomn huma l-kelma ta' Alla.

Allura x'differenza hemm bejn l-ispirazzjoni ta' Iżaija, Luqa u Pawlu u dik ta' l-artisti u l-poeti ta' matul l-istorja? Hija l-Bibbja nnifisha li tagħti tweġiba. Pawlu hekk jitkeb lid-dixxiplu tiegħu Timotju: "U għax sa minn żgħoritek sirt midħla tal-Kotba Mqaddsa, li jistgħu jagħtuk l-għerf li jwassal għas-salvazzjoni permezz tal-fidi fi Kristu Ġesù. L-Iskrittura kollha hija mnebbħa minn Alla, u tiswa biex wieħed igħallem, iċanfar, iwiddeb u jrawwem fis-sewwa, biex hekk il-bniedem ta' Alla jkun perfett, mħejji għal kull ħidma tajba" (2 Tim 3, 15 – 17). L-Iskrittura hija "mnebbħa minn Alla", ispirata mill-Ispirtu s-Santu. Hawnhekk Pawlu juża il-kelma griega 'theopneustos', kelma li tfisser 'ġejja min-nifs ta' Alla'. Meta dan il-vers ġie tradott bil-Latin, it-traduttur inqeda bil-kelma Latina 'divinus inspirata' li terġa' tagħtina s-sens ta' xi ħaġa 'ġejja min-nifs ta' Alla. Il-kelma 'ispirazzjoni' ġejja mill-kelma Latina 'inspirare'; allura meta ngħidu li l-Bibbja hija ispirata, (nużaw il-kelma 'mnebbħa' bil-malti), dan ifisser li nemmnu li l-Iskrittura Mqaddsa 'ġejja min-nifs ta' Alla', mela hija Kelma ta' Alla.

Li l-kelma mnebbħa minn Alla hija fil-fatt Kelma ta' Alla, insibuh kontinwament fl-Iskrittura. Il-poplu l-magħżul dejjem kellu l-fidi u l-għarfien li l-kitbiet miġbura ftit ftit fil-Liġi, fil-Profeti u fil-Kitbiet, kienu fil-fatt il-kelma ta' Alla. Anke l-awturi tal-ġdid Testment, meta jagħmlu riferenza għall-Antik Testment, dejjem esprimew din il-fidi li akkumpanjat l-istorja tal-poplu l-magħżul. Fi żmien il-formazzjoni tal-ġdid Testment, l-istess Knisja għarrfet li l-kitbiet li ġabru fihom ix-xandira tal-Mulej ġesù, kienu fil-fatt kitbiet 'mnebbħa minn Alla'. Eżempju ta' dan insibuh f'2 Pietru, 3, 15 – 16, fejn l-awtur sagru iqiegħed l-ittri ta' San Pawl fuq l-istess livell tal-kotba ta' l-Antik Testment: "Is-sabar li bih il-Mulej jeħodna qisuh bħala salvazzjoni tagħna. Hekk ukoll kitbilkom Pawlu, ħuna l-għażiż, skont l-għerf

li ngħata lilu. Hekk kiteb fl-ittri kollha tiegħu, li fihom tkellem fuq din il-ħaġa. Dawn l-ittri fihom ħwejjeġ tqal biex wieħed jifhimhom, u dawk li ma jifhmux u li m'humiex sħaħ biżżejjed ifissruhom ħażin għat-telfien tagħhom stess; hekk jagħmlu wkoll mill-kotba l-oħra ta' l-Iskrittura".

Għidna li nemmnu li l-Iskrittura Mqaddsa 'ġejja min-nifs ta' Alla', mela hija Kelma ta' Alla. Imma x'rridu nfissru eżattament meta ngħidu li l-Bibbja ġejja min-nifs ta' Alla, hija mnebbħa jew ispirata minn Alla? Kien hemm xi Missirijiet tal-Knisja li ħadu din il-kelma letteralment. per eżempu, Atenagoras kiteb li l-Ispirtu s-Santu nqeda bl-awturi sagri bħalma flawtista jdoqq il-flawt tiegħu. Oħrajn, bħalma kien San Ġlormu, kienu jaraw il-fatt ta' l-ispirazzjoni bħallikieku l-Ispirtu s-Santu ddetta l-kliem ta' Alla lill-awturi sagri li dawn imbagħad kitbuhom kif semgħuhom. Dawn it-tixbihat huma faċli biex wieħed jifhimhom imma rridu nammettu li ma jispjegawx biżżejjed ir-realtà profonda ta' l-ispirazzjoni. Alla hu l-awtur ta' l-Iskrittura, kif stqarr Santu Wistin. Imma il-kif Alla huwa l-awtur kien jeħtieġ aktar riflessjoni teoloġika.

Alla u l-bniedem: awturi tal-Kelma

Fid-Dokument fuq ir-Rivelazzjoni Divina (Dei Verbum 11), tal-Konċilu Vatikan II, insibu dan il-kliem li jispjega tajjeb in-natura ta' l-ispirazzjoni tal-Kotba Mqaddsa: "Il-veritajiet rivelati minn Alla, li huma miġburin u mfissrin fil-kotba ta' L-Iskrittura Mqaddsa, inkitbu bl-ispirazzjoni ta' l-Ispirtu s-Santu. Ommna l-Knisja Mqaddsa, b'fidi ġejja mill-appostli, iżżomm bħala sagri u kanoniċi l-kotba kollha sħaħ sew tat-Testment il-Qadim kemm tat-Testment il-ġdid, bil-partijiet kollha tagħhom, għaliex, miktubin bl-ispirazzjoni ta' l-Ispirtu s-Santu (ċf. ġw 20, 31; 2 Tim 3, 16; 2 Pt 1, 19 – 21; 3, 15 – 16), għandhom 'l Alla bħala awtur u bħali tali kienu mogħtija lill-Knisja. Biex jinkitbu l-Kotba Mqaddsa Alla għażel xi bnedmin u nqeda bihom waqt li ħallihom jużaw il-fakultajiet u l-kapaċitajiet tagħhom; hekk, bil-ħidma tiegħu fihom u permezz tagħhom, huma kitbu ta' veri awturi, dawk il-ħwejjeġ kollha u dawk biss li huwa ried li jinkitbu".

"Għalhekk, billi dak kollu li l-awturi ispirati, jew aġjografi, kitbu għandna nżommuh bħala dak li ntqal

mill-Ispirtu s-Santu, hekk ukoll, bħala konsegwenza, għandna nemmnu li l-kotba ta' l-Iskrittura Mqaddsa jgħallmu ċertezza, f'fedeltà u mingħajr żbalji l-verità li, għas-salvazzjoni tagħna, Alla ried li tinġabar fil-Kotba Mqaddsa. għalhekk l-Iskrittura kollha hija mnebbħa minn Alla, u tiswa biex wieħed igħallem, iċanfar, iwiddeb u jrawwem fis-sewwa, biex hekk il-bniedem ta' Alla jkun perfett, mħejji għal kull ħidma tajba'(2 Tim 3, 16–17)".

Minn din l-istqarrija nifhmu li l-Kotba ta' l-Iskrittura ġew miktuba bl-ispirazzjoni ta' l-Ispirtu s-Santu, u f'dan is-sens reali, għandhom lil Alla bħala awtur. Imma nemmnu wkoll li Alla nqeda bl-awturi umani fil-komposizzjoni tal-Bibbja, u għalhekk anke dawn l-awturi kienu 'veri awturi. Din hija importanti. L-awturi umani li tawna l-kitbiet miġbura fil-Bibbja ma kenux strumenti passivi ta' l-Ispirtu s-Santu, daqs li kieku kienu flawt f'idejn dak li jdoqqu. Lanqas ma kienu awturi passivi li kitbu biss dak li ġie dettat lilhom mill-Ispirtu s-Santu. Le, imma l-awturi umani, imnebbħa mill-Ispirtu s-Santu, inqdew bil-kapaċitajiet kollha tagħhom u kitbu bħala awturi veri tal-kitbiet miġbura fl-Iskrittura.

Per eżempju, setgħu għamlu r-riċerka tagħhom qabel ma kitbu, kif jixhed li għamel San Luqa f'1, 3: "Wara li bir-reqqa kollha qgħadt infittex it-tagħrif dwar kull ma ġara sa mill-bidunett, deherli li għandi niktiblek kollox ħaġa b'ħaġa, biex tagħraf sewwa l-verità sħiħa dwar kull ma tgħallimt". L-awturi sagri kitbu lil nies differenti. għalhekk, per eżempju, il-Vanġelu ta' San Luqa huwa ftit differenti minn dak ta' San Mark u San Mattew. Il-Vanġelu ta' San Ġwann huwa ħafna differenti mit-tliet Vanġeli l-oħra. L-Ispirtu s-Santu nebbaħ lill-awturi umani biex jinkitbu skond il-bżonnijiet ta' l-udjenza partikulari tagġhom.

Dan huwa fil-fatt il-misteru ta' l-ispirazzjoni fl-Iskrittura Mqaddsa: fl-istess waqt Alla u l-bnedmin huma l-awturi tagħha. Il-misteru ta' l-ispirazzjoni huwa qrib ħafna l-misteru ta' l-Inkarnazzjoni. Bħala Ġesù Kristu kien bniedem sħiħ u Alla fl-istess ħin, hekk ukoll l-Iskrittura għandha bħala awturi kemm lill-bnedmin u kemm lil Alla. L-awturi umani u Dak divin ma jnaqqsu xejn lil xulxin, daqskemm iż-żewġ naturi

fi Kristu ma jnaqqsu xejn lil xulin.

Kelmet Alla f'kitbiet il-bniedem

Id-dimensjoni umana u divina ta' l-Iskrittura tfakkarna li għandna dover li ninterpretaw tajjeb il-Bibbja. Dan għaliex irridu nippruvaw nifhmu tajjeb dak li kitbu l-awturi umani biex nifhmu aħjar is-sens ispirat ta' l-Iskrittura. Anke hawnhekk, il-kliem li nsibu fid-Dei Verbum(12) huwa tassew opportun. Aktar ma nagħrfu ninterpretaw tajjeb il-kliem fil-Kotba Mqaddsa, aktar nistgħu nifhmu dak li Alla jridu jirrivelalna. Aktar ma nifhmu l-kliem tal-bnedmin fil-kuntest l-aktar wiesa' u immedjat tagħhom, aktar nista' nibda nifhem dak li jrid jurina Alla.

"Billi Alla fl-Iskrittura Mqaddsa tkellem permezz ta' bnedmin u bi kliem il-bnedmin, min ifisser l-Iskrittura Mqaddsa, biex jifhem sewwa dam li Alla ried igħarrafna, għandu jfittex b'attenzjoni x'fehmu jfissru l-kittieba sagri u x'għoġbu Alla jgħarrafna bi kliemhom".

"Biex insibu l-intenzjoni tal-kittieba sagri għandna nagħtu każ ukoll, fost ħwejjeġ oħra, tal-forom letterarji., għaliex il-verità titiqiegħed quddiemna u titfissrilna b'modi differenti, skont jekk it-test ikunx ta' storja jew ta' profezija jew xi forma poetika jew forom oħra ta' espressjoni. Jeħtieġ mela li l-interpretui jfittex is-sens li l-kittieb sagru ried ifisser f'ċirkustanzi determinati, skont il-kundizzjoni ta' żmienu u tal-kultura tiegħu permezz tal-forom letterarji użati f'dak iż-żmien. Għaliex biex

tifhem sewwa dak li l-kittieb sagru ried igħid bil-kitba, għandna noqogħdu attenti sew għall-manjieri kif kienu soltu jifhmu jew ifissru rwieħhom jew jirrakkuntaw in-nies fiż-żmien tal-kittieb sagru kemm għall-mod kif kienu jġibu ruħhom bejniethom il-bnedmin f'dak iż-żmien".

"Imma, billi l-Iskrittura Mqaddsa għandha tinqara u tkun interpretata bl-għajnuna ta' l-istess Spirtu s-Santu li permezz tiegħu nkitbet, biex wieħed isib sewwa s-sens tat-testi mqaddsa għandu jħares, mhux b'anqas diliġenza, għal dak li hemm miġbur fl-Iskrittura kollha u għall-unità tagħha, u jżomm ukoll kif jixraq quddiem għajnejh it-tradizzjoni ħajja tal-Knisja kollha u ta' l-analoġija tal-fidi. Huwa xogħol ta' l-eżeġeti li jagħtu sehemhom skont dawn ir-regoli biex is-sens ta' l-Iskrittura Mqaddsa jinftiehem u jitfisser aħjar, u hekk bi studju f'ċertu sens preparatorji jista' jimmatura ruħu l-ġudizzju tal-Knisja, Dak li ntqal s'issa fuq kif għandna ninterpretaw l-Iskrittura fl-aħħar huwa suġġett għall-ġudizzju tal-Knisja li taqdi d-dmir u l-ministeru tagħha ġej minnAlla li tħares u tinterpreta l-kelma ta' Alla".

Il-kelma għaqlija tal-Knisja hija ċara: l-interpretazzjoni tal-Bibbja, mela, trid issir billi kontinwament inżommu quddiem għajnejna n-natura vera ta' l-ispirazzjoni u l-importanza sħiħa ta' l-awturi umani u ta' l-Ispirtu li nebbaħ. Kemm huwa importanti mela l-istudju serju fuq it-test Bibliku…studju li ma jistax jinsa li Alla wkoll huwa l-awtur prinċipali ta' l-Iskrittura Mqaddsa.

Li naqraw il-Bibbja bħala Kelma ta' Alla, irridu nifhmu dejjem aħjar it-tifsira li tawha l-awturi umani. Imma maħniex naqraw biss kelmiet umani. L-iskop tagħna huwa li nisimgħu l-kelma ta' Alla fil-kliem ta' l-awturi umani ta' l-Iskrittura. Naqraw l-Iskrittura biex niltaqgħu ma' Alla li jirrivela lilu nnifsu permezz tal-kliem tagħha.

Soren Kierkegaard, teologu Luteran tas-seklu XIX, kien iħobb ixebbah il-qari ta' l-Iskrittura mal-fatt li wieħed jirċievi ittra ta' mħabba b'lingwa li ma

tinftehimx. Dak li jirċievi l-ittra mbagħad joqgħod bilqiegħda u bil-paċenzja kollha jipprova jaqleb għal ilsienu dik l-ittra. Meta jiġi mistoqsi hux qed jaqra l-ittra ta' mħabba, iwieġeb: "Le! Qed naħdem hawn bid-dizzjunarju biex nittraduċiha. Meta ntemm it-traduzzjoni, imbagħad nista' ngħid li naqra l-ittra ta' mħabba". Bit-tixbiha ta' Kierkegaard, li tistudju l-Iskrittura u tipprova tifhem dak li l-awturi umani riedu jgħidu meta kitbu huwa bħal meta tittraduċi l-ittra ta' l-imħabba. Huwa mbagħad, fi stadju ieħor, li taqra l-Iskrittura bħala l-Kelma ta' Alla, bħala ittra ta' mħabba mibgħuta minn Alla. U meta taqra ittra ta' mħabba, twarrab kull distrażżjoni u tikkonċetra sempliċement fuq dak li kitiblek l-ittra u dak li l-persna qiegħda tgħidlek. Hemm, mela, żmien, għall-istudju ta' l-Iskrittura, u hemm żmien meta tqiegħed fil-ġenb l-istrumenti kollha li jgħinuk tifhem l-Iskrittura u tingħata biex tisma' dik il-kelma "li ġejja min-nifs ta' Alla".